Rozmaitości toryczne - geometria, algebra, kombinatoryka

Mateusz Michałek

Polska Akademia Nauk

Horizons in mathematics

Plan

Rozmaitości

Rozmaitości są podstawowymi obiektami geometrycznymi w matematyce. Pojęcie rozmaitości pozwala opisywać kształty, bez opisywania ich zanurzeń w otaczającej przestrzeni.

Rozmaitości

Rozmaitości są podstawowymi obiektami geometrycznymi w matematyce. Pojęcie rozmaitości pozwala opisywać kształty, bez opisywania ich zanurzeń w otaczającej przestrzeni.

- Rozmaitości powstają poprzez sklejenie dobrze znanych obiektów zanurzonych.

Rozmaitości

Rozmaitości są podstawowymi obiektami geometrycznymi w matematyce. Pojęcie rozmaitości pozwala opisywać kształty, bez opisywania ich zanurzeń w otaczającej przestrzeni.

- Rozmaitości powstają poprzez sklejenie dobrze znanych obiektów zanurzonych.
- W zależności od naszych preferencji matematycznych możemy badać rozmaitości algebraiczne, topologiczne, różniczkowe...

Rozmaitości

Rozmaitości są podstawowymi obiektami geometrycznymi w matematyce. Pojęcie rozmaitości pozwala opisywać kształty, bez opisywania ich zanurzeń w otaczającej przestrzeni.

- Rozmaitości powstają poprzez sklejenie dobrze znanych obiektów zanurzonych.
- W zależności od naszych preferencji matematycznych możemy badać rozmaitości algebraiczne, topologiczne, różniczkowe...
- Od początków XX wieku język rozmaitości stał się dominujący w geometrii i jest używany do opisu obiektów takich jak wszcheświat, krzywa czy ogół prostych w przestrzeni czterowymiarowej.

Rozmaitości

Rozmaitości są podstawowymi obiektami geometrycznymi w matematyce. Pojęcie rozmaitości pozwala opisywać kształty, bez opisywania ich zanurzeń w otaczającej przestrzeni.

- Rozmaitości powstają poprzez sklejenie dobrze znanych obiektów zanurzonych.
- W zależności od naszych preferencji matematycznych możemy badać rozmaitości algebraiczne, topologiczne, różniczkowe...
- Od początków XX wieku język rozmaitości stał się dominujący w geometrii i jest używany do opisu obiektów takich jak wszcheświat, krzywa czy ogół prostych w przestrzeni czterowymiarowej.
- Jestem geometrą algebraicznym, więc wykład będzie o rozmaitościach algebraicznych. Większość przykładów będzie dotyczyła rozmaitości zanurzonych, więc nie należy się (za bardzo) bać.

Rozmaitości algebraiczne

Geometria algebraiczna zajmuje się badaniem własności geometrycznych zer wielomianów (czyli związkami algebry z geometrią).

Rozmaitości algebraiczne

Geometria algebraiczna zajmuje się badaniem własności geometrycznych zer wielomianów (czyli związkami algebry z geometrią).

Definicja (Afiniczna rozmaitość algebraiczna)

Rozmaitość afiniczna to zbiór zer (rozwiązań) wielomianów w pewnych (być może wielu!) zmiennych.

Przykłady rozmaitości algebraicznych

Rozmaitości zadane równaniami

- Parabola

Przykłady rozmaitości algebraicznych

Rozmaitości zadane równaniami

- Parabola

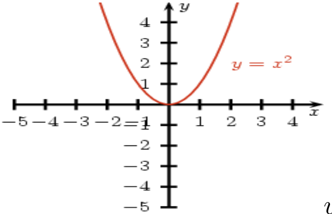

$$y - x^2 = 0$$

Przykłady rozmaitości algebraicznych

Rozmaitości zadane równaniami

- Parabola

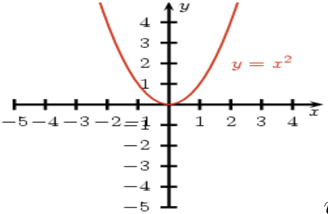

$$y - x^2 = 0$$

- Ostrze

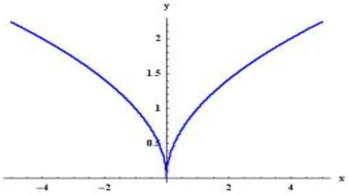

$$y^3 - x^2 = 0$$

Parametryzacja

W wielu przypadkach rozmaitość możemy zadać poprzez parametryzację.

- Parabola

Parametryzacja

W wielu przypadkach rozmaitość możemy zadać poprzez parametryzację.

- Parabola

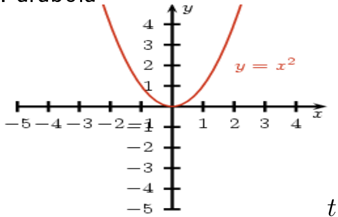

$$t \to (t^1, t^2)$$

Parametryzacja

W wielu przypadkach rozmaitość możemy zadać poprzez parametryzację.

- Parabola

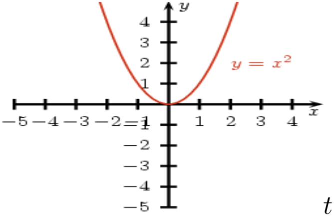

$$t \to (t^1, t^2)$$

- Ostrze

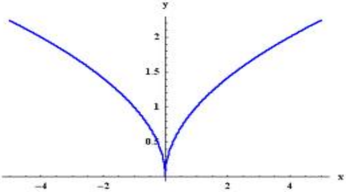

$$t \to (t^3, t^2)$$

Jak przedstawiać rozmaitości algebraiczne

Mamy kilka sposobów

Jak przedstawiać rozmaitości algebraiczne

Mamy kilka sposobów

- Rysunek (odradzam powyżej wymiaru 3)

Jak przedstawiać rozmaitości algebraiczne

Mamy kilka sposobów

- Rysunek (odradzam powyżej wymiaru 3)
- Zera wielomianów - najbardziej klasyczna i rozwinięta metoda

Jak przedstawiać rozmaitości algebraiczne

Mamy kilka sposobów

- Rysunek (odradzam powyżej wymiaru 3)
- Zera wielomianów - najbardziej klasyczna i rozwinięta metoda
- Parametryzacja - najczęściej pojawiająca się w zastosowaniach matematyki

Jak przedstawiać rozmaitości algebraiczne

Mamy kilka sposobów

- Rysunek (odradzam powyżej wymiaru 3)
- Zera wielomianów - najbardziej klasyczna i rozwinięta metoda
- Parametryzacja - najczęściej pojawiająca się w zastosowaniach matematyki

Jak znajdować równania opisujące parametryzowaną rozmaitość?

Jak przedstawiać rozmaitości algebraiczne

Mamy kilka sposobów

- Rysunek (odradzam powyżej wymiaru 3)
- Zera wielomianów - najbardziej klasyczna i rozwinięta metoda
- Parametryzacja - najczęściej pojawiająca się w zastosowaniach matematyki

Jak znajdować równania opisujące parametryzowaną rozmaitość?
Jakie zależności spełniają funkcje parametryzujące?

Przykład:

Rozważmy trzecie zanurzenie Veronese prostej rzutowej:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Przykład:

Rozważmy trzecie zanurzenie Veronese prostej rzutowej:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Jakie równania zerują się na obrazie?

Przykład:

Rozważmy trzecie zanurzenie Veronese prostej rzutowej:

$$(a,b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Jakie równania zerują się na obrazie?

$$x_0x_2 = x_1^2,$$

Przykład:

Rozważmy trzecie zanurzenie Veronese prostej rzutowej:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Jakie równania zerują się na obrazie?

$$x_0x_2 = x_1^2,$$

$$x_0x_3 = x_1x_2,$$

Przykład:

Rozważmy trzecie zanurzenie Veronese prostej rzutowej:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Jakie równania zerują się na obrazie?

$$x_0x_2 = x_1^2,$$

$$x_0x_3 = x_1x_2,$$

$$x_1x_3 = x_2^2.$$

Ideały

Jeśli dwa wielomiany f, g zerują się na rozmaitości, to:

Ideały

Jeśli dwa wielomiany f, g zerują się na rozmaitości, to:

- zeruje się także ich suma $f + g$,

Ideały

Jeśli dwa wielomiany f, g zerują się na rozmaitości, to:

- zeruje się także ich suma $f + g$,
- dla dowolnego wielomianu h, zeruje się także iloczyn hf.

Ideały

Jeśli dwa wielomiany f, g zerują się na rozmaitości, to:

- zeruje się także ich suma $f + g$,
- dla dowolnego wielomianu h, zeruje się także iloczyn hf.

Podzbiór wielomianów zamkniętych ze względu na sumę i mnożenie przez dowolny wielomian nazywamy *ideałem*.

Ideały

Jeśli dwa wielomiany f, g zerują się na rozmaitości, to:

- zeruje się także ich suma $f + g$,
- dla dowolnego wielomianu h, zeruje się także iloczyn hf.

Podzbiór wielomianów zamkniętych ze względu na sumę i mnożenie przez dowolny wielomian nazywamy *ideałem*.
Zauważmy, że f^n ma taki sam zbiór zer jak f.

Ideały

Jeśli dwa wielomiany f, g zerują się na rozmaitości, to:

- zeruje się także ich suma $f+g$,
- dla dowolnego wielomianu h, zeruje się także iloczyn hf.

Podzbiór wielomianów zamkniętych ze względu na sumę i mnożenie przez dowolny wielomian nazywamy *ideałem*.
Zauważmy, że f^n ma taki sam zbiór zer jak f.

Twierdzenie (Twierdzenie Hilberta o zerach, Nullstellensatz)

Nad ciałem algebraicznie domkniętym mamy wzajemną odpowiedniość pomiędzy rozmaitościami algebraicznymi, a ideałami radykalnymi, tzn. takimi ideałami I, że $f \in I \Leftrightarrow f^n \in I$.

Rozmaitości toryczne

Jest pewna klasa rozmaitości algebraicznych dla których wiele trudnych pytań staje się prostych...

Rozmaitości toryczne

Jest pewna klasa rozmaitości algebraicznych dla których wiele trudnych pytań staje się prostych...
Pojawiają się one zaskakująco często zarówno w matematyce stosowanej jak i teoretycznej.

Rozmaitości toryczne

Jest pewna klasa rozmaitości algebraicznych dla których wiele trudnych pytań staje się prostych...
Pojawiają się one zaskakująco często zarówno w matematyce stosowanej jak i teoretycznej.

Definicja (Rozmaitość toryczna - wersja dla dzieci)

Rozmaitość toryczna to domknięcie odwzorowania zadanego jednomianami. (Jednomian to iloczyn zmiennych) Wszystkie prezentowane do tej pory przykłady były tej postaci.

Rozmaitości toryczne

Jest pewna klasa rozmaitości algebraicznych dla których wiele trudnych pytań staje się prostych...
Pojawiają się one zaskakująco często zarówno w matematyce stosowanej jak i teoretycznej.

Definicja (Rozmaitość toryczna - wersja dla dzieci)

Rozmaitość toryczna to domknięcie odwzorowania zadanego jednomianami. (Jednomian to iloczyn zmiennych) Wszystkie prezentowane do tej pory przykłady były tej postaci.

Definicja (Rozmaitość toryczna $18+$)

Rozmaitość toryczna to (normalna) rozmaitość algebraiczna, na której działa torus algebraiczny $(\mathbb{C}^*)^n$, przy czym jedna z orbit jest gęsta.

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- $t \to (t^1, t^2)$ $\qquad$ $t \to (t^3, t^2)$

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- $t \to (t^1, t^2)$ $t \to (t^3, t^2)$

  'The world is continuous, but the mind is discrete.'
  David Mumford

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- $t \to (t^1, t^2)$ $\qquad t \to (t^3, t^2)$

  'The world is continuous, but the mind is discrete.'
  David Mumford

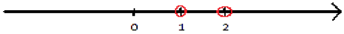

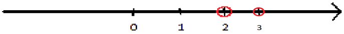

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- $t \to (t^1, t^2)$ $\qquad\qquad$ $t \to (t^3, t^2)$

  'The world is continuous, but the mind is discrete.'
  David Mumford

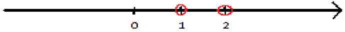

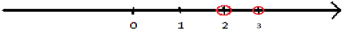

- *Rozmaitość parametryzowaną jednomianami w n zmiennych reprezentujemy za pomocą punktów w kracie $\mathbb{Z}^n$, pamiętając jedynie wykładniki.*

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- $t \to (t^1, t^2)$ $\qquad\qquad$ $t \to (t^3, t^2)$

  'The world is continuous, but the mind is discrete.'
  David Mumford

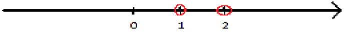

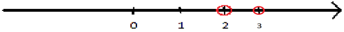

- *Rozmaitość parametryzowaną jednomianami w n zmiennych reprezentujemy za pomocą punktów w kracie $\mathbb{Z}^n$, pamiętając jedynie wykładniki.*
- *Geometria toryczna rozwinęła się w latach '80. Czołowi matematycy w reprezentujący tę dziedzinę to Oda, Fulton, Sturmfels, Cox.*

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- $t \to (t^1, t^2)$ $\qquad\qquad$ $t \to (t^3, t^2)$

  'The world is continuous, but the mind is discrete.'
  David Mumford

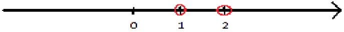

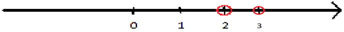

- *Rozmaitość parametryzowaną jednomianami w n zmiennych reprezentujemy za pomocą punktów w kracie $\mathbb{Z}^n$, pamiętając jedynie wykładniki.*
- *Geometria toryczna rozwinęła się w latach '80. Czołowi matematycy w reprezentujący tę dziedzinę to Oda, Fulton, Sturmfels, Cox.*
- *Pomysł badania związków ustawienia punktów w kracie z własnościami wielomianów pochodzi od...*

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- $t \to (t^1, t^2)$ $\qquad\qquad$ $t \to (t^3, t^2)$

  'The world is continuous, but the mind is discrete.'
  David Mumford

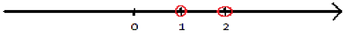

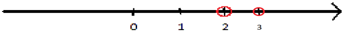

- *Rozmaitość parametryzowaną jednomianami w n zmiennych reprezentujemy za pomocą punktów w kracie $\mathbb{Z}^n$, pamiętając jedynie wykładniki.*
- *Geometria toryczna rozwinęła się w latach '80. Czołowi matematycy w reprezentujący tę dziedzinę to Oda, Fulton, Sturmfels, Cox.*
- *Pomysł badania związków ustawienia punktów w kracie z własnościami wielomianów pochodzi od... Newtona*

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- Ciekawe i ładne związki z geometrią dyskretną

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- Ciekawe i ładne związki z geometrią dyskretną
- Możliwość obliczania (trudnych) niezmienników algebraicznych za pomocą (łatwiejszych) metod kombinatorycznych

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- Ciekawe i ładne związki z geometrią dyskretną
- Możliwość obliczania (trudnych) niezmienników algebraicznych za pomocą (łatwiejszych) metod kombinatorycznych
- Matematyka stosowana (równania różniczkowe, reakcje chemiczne, mutacje DNA, fizyka)

Dlaczego rozmaitości toryczne są ciekawe?

- Ciekawe i ładne związki z geometrią dyskretną
- Możliwość obliczania (trudnych) niezmienników algebraicznych za pomocą (łatwiejszych) metod kombinatorycznych
- Matematyka stosowana (równania różniczkowe, reakcje chemiczne, mutacje DNA, fizyka)
- Związki z innymi rozmaitościami (degeneracje toryczne, pokrycia toryczne)

Ale jakie są te zapowiadane ładne i ciekawe związki z geometrią dyskretną?

Ale jakie są te zapowiadane ładne i ciekawe związki z geometrią dyskretną?

To może troszeczkę na początku boleć, (mózg, z ewolucyjnego punktu widzenia namawia nas do oszczędzania cukru)

Ale jakie są te zapowiadane ładne i ciekawe związki z geometrią dyskretną?

To może troszeczkę na początku boleć, (mózg, z ewolucyjnego punktu widzenia namawia nas do oszczędzania cukru) ale tak jest jak się chcemy nauczyć czegoś nowego.

Ale jakie są te zapowiadane ładne i ciekawe związki z geometrią dyskretną?

To może troszeczkę na początku boleć, (mózg, z ewolucyjnego punktu widzenia namawia nas do oszczędzania cukru) ale tak jest jak się chcemy nauczyć czegoś nowego.
′Nie ważne czego się uczymy. Ważne, aby nie było to ogólnie znane i było odpowiednio trudne′ (o matematyce)

Wielościany i stożki

Definicja

Wielościan to powłoka wypukła skończonej liczby punktów w przestrzeni wektorowej (np. kwadrat). Na tym wykładzie wierzchołki wielościanu będą zawsze punktami całkowitymi, a nasze zainteresowania ograniczą się do punktów całkowitych w wielościanie. Równoważnie, wielościan można zadać jako przecięcie półprzestrzeni.
Stożek (dla nas) to ogół kombinacji nieujemnych kombinacji liniowych skończonej liczby punktów (np. dodatnia ćwiartka).

Wielościany i stożki

Definicja

Wielościan to powłoka wypukła skończonej liczby punktów w przestrzeni wektorowej (np. kwadrat). Na tym wykładzie wierzchołki wielościanu będą zawsze punktami całkowitymi, a nasze zainteresowania ograniczą się do punktów całkowitych w wielościanie. Równoważnie, wielościan można zadać jako przecięcie półprzestrzeni.
Stożek (dla nas) to ogół kombinacji nieujemnych kombinacji liniowych skończonej liczby punktów (np. dodatnia ćwiartka).

Wielościany i stożki są ściśle związane.

Wielościany i stożki

Definicja

Wielościan to powłoka wypukła skończonej liczby punktów w przestrzeni wektorowej (np. kwadrat). Na tym wykładzie wierzchołki wielościanu będą zawsze punktami całkowitymi, a nasze zainteresowania ograniczą się do punktów całkowitych w wielościanie. Równoważnie, wielościan można zadać jako przecięcie półprzestrzeni.
Stożek (dla nas) to ogół kombinacji nieujemnych kombinacji liniowych skończonej liczby punktów (np. dodatnia ćwiartka).

Wielościany i stożki są ściśle związane.

- Mając stożek możemy go przeciąć hiperpłaszczyzną otrzymując wielościan.

Wielościany i stożki

Definicja

Wielościan to powłoka wypukła skończonej liczby punktów w przestrzeni wektorowej (np. kwadrat). Na tym wykładzie wierzchołki wielościanu będą zawsze punktami całkowitymi, a nasze zainteresowania ograniczą się do punktów całkowitych w wielościanie. Równoważnie, wielościan można zadać jako przecięcie półprzestrzeni.
Stożek (dla nas) to ogół kombinacji nieujemnych kombinacji liniowych skończonej liczby punktów (np. dodatnia ćwiartka).

Wielościany i stożki są ściśle związane.

- Mając stożek możemy go przeciąć hiperpłaszczyzną otrzymując wielościan.
- Mając wielościan możemy umieścić go w przestrzeni i wziąć stożek nad nim.

Chcemy coś fajnego, bo zaśniemy

- Weźmy dowolny wielościan P (o wierzchołkach w punktach całkowitych).

Chcemy coś fajnego, bo zaśniemy

- Weźmy dowolny wielościan P (o wierzchołkach w punktach całkowitych).
- Wielościan ten ma pewną liczbę punktów całkowitych $f(1)$.

Chcemy coś fajnego, bo zaśniemy

- Weźmy dowolny wielościan P (o wierzchołkach w punktach całkowitych).
- Wielościan ten ma pewną liczbę punktów całkowitych $f(1)$.
- Rozważmy (naturalną) wielokrotność naszego wielościanu nP.

Chcemy coś fajnego, bo zaśniemy

- Weźmy dowolny wielościan P (o wierzchołkach w punktach całkowitych).
- Wielościan ten ma pewną liczbę punktów całkowitych $f(1)$.
- Rozważmy (naturalną) wielokrotność naszego wielościanu nP.
- Wielokrotność ma pewną liczbę punktów całkowitych $f(n)$.

Chcemy coś fajnego, bo zaśniemy

- Weźmy dowolny wielościan P (o wierzchołkach w punktach całkowitych).
- Wielościan ten ma pewną liczbę punktów całkowitych $f(1)$.
- Rozważmy (naturalną) wielokrotność naszego wielościanu nP.
- Wielokrotność ma pewną liczbę punktów całkowitych $f(n)$.
- Funkcja f jest wielomianem (Hilberta-Ehrharta)!

Chcemy coś fajnego, bo zaśniemy

- Weźmy dowolny wielościan P (o wierzchołkach w punktach całkowitych).
- Wielościan ten ma pewną liczbę punktów całkowitych $f(1)$.
- Rozważmy (naturalną) wielokrotność naszego wielościanu nP.
- Wielokrotność ma pewną liczbę punktów całkowitych $f(n)$.
- Funkcja f jest wielomianem (Hilberta-Ehrharta)!
- Łatwe ćwiczenie: wykazać, że współczynnik wiodący to $(volP)n^{\dim P}$.

Przedstawienie rozmaitości torycznej jako stożek

Całkowite dodatnie kombinacje wykładników jednomianów parametryzujących rozmaitość toryczną generują

Przedstawienie rozmaitości torycznej jako stożek

Całkowite dodatnie kombinacje wykładników jednomianów parametryzujących rozmaitość toryczną generują stożek

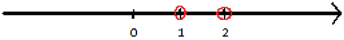

Przedstawienie rozmaitości torycznej jako stożek

Całkowite dodatnie kombinacje wykładników jednomianów parametryzujących rozmaitość toryczną generują stożek

który może mieć 'luki'

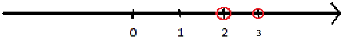

.

Związki

Geometryczne własności rozmaitości odpowiadają kombinatorycznym własnościom stożków:

Związki

Geometryczne własności rozmaitości odpowiadają kombinatorycznym własnościom stożków:

1. 'Luki' świadczą o (rodzaju) osobliwości

Związki

Geometryczne własności rozmaitości odpowiadają kombinatorycznym własnościom stożków:

1. 'Luki' świadczą o (rodzaju) osobliwości
2. Wymiar rozmaitości to wymiar stożka

Związki

Geometryczne własności rozmaitości odpowiadają kombinatorycznym własnościom stożków:

1. 'Luki' świadczą o (rodzaju) osobliwości
2. Wymiar rozmaitości to wymiar stożka

18+ Wielomian Hilberta-Ehrharta wielościanu będącego cięciem stożka, to wielomian Hilberta stowarzyszonej rozmaitości rzutowej

Związki

Geometryczne własności rozmaitości odpowiadają kombinatorycznym własnościom stożków:

1. 'Luki' świadczą o (rodzaju) osobliwości
2. Wymiar rozmaitości to wymiar stożka

18+ Wielomian Hilberta-Ehrharta wielościanu będącego cięciem stożka, to wielomian Hilberta stowarzyszonej rozmaitości rzutowej

21+ Można badać obiekty takie jak: grupa Picarda, grupa klas, miejsce geometryczne i rodzaj osobliwości, deformacje, kohomologie wiązek liniowych, grupy podstawowe, orbity działań torusa, równania zadające rozmaitość - za pomocą metod kombinatoryczych.

Przykład:

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Przykład:

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Otrzymujemy cztery punkty:

Przykład:

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Otrzymujemy cztery punkty:

$$(3, 0), (2, 1), (1, 2), (0, 3)$$

Przykład:

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Otrzymujemy cztery punkty:

$$(3, 0), (2, 1), (1, 2), (0, 3)$$

Mamy więc do czynienia z jednowymiarowym wielościanem, który rozpina dwuwymarowy stożek. Odpowiada to temu, iż parametryzowana rozmaitość (afiniczna) jest dwuwymiarowa, (a stowarzyszona rozmaitość rzutowa jest jednowymiarowa).

Przykład:

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

Otrzymujemy cztery punkty:

$$(3, 0), (2, 1), (1, 2), (0, 3)$$

Mamy więc do czynienia z jednowymiarowym wielościanem, który rozpina dwuwymarowy stożek. Odpowiada to temu, iż parametryzowana rozmaitość (afiniczna) jest dwuwymiarowa, (a stowarzyszona rozmaitość rzutowa jest jednowymiarowa).
[18+] Objętość wielościanu to 3. Wynika stąd, że współczynnik przy czynniku wiodącym wielomianu Hilberta to 3. Współczynnik ten to tak zwany stopień rozmaitości, czyli liczba punktów którą otrzymujemy przecinając rozmaitość z generyczną podprzestrzenią kowymiaru równego wymiarowi rozmaitości.

Jak interpretować równania?

Rozważmy parametryzację dowolnej rozmaitości algebraicznej:

$$(x_1, \ldots, x_n) \to (x^{\alpha_1}, \ldots, x^{\alpha_k}).$$

Jak interpretować równania?

Rozważmy parametryzację dowolnej rozmaitości algebraicznej:

$$(x_1, \ldots, x_n) \to (x^{\alpha_1}, \ldots, x^{\alpha_k}).$$

Tutaj α_i to n-tki liczb całkowitych.

Jak interpretować równania?

Rozważmy parametryzację dowolnej rozmaitości algebraicznej:

$$(x_1, \ldots, x_n) \to (x^{\alpha_1}, \ldots, x^{\alpha_k}).$$

Tutaj α_i to n-tki liczb całkowitych.
Zgodnie z poprzednimi slajdami α_i jest punktem w kracie $\mathbb{Z}^n$.

Jak interpretować równania?

Rozważmy parametryzację dowolnej rozmaitości algebraicznej:

$$(x_1, \ldots, x_n) \to (x^{\alpha_1}, \ldots, x^{\alpha_k}).$$

Tutaj α_i to n-tki liczb całkowitych.
Zgodnie z poprzednimi slajdami α_i jest punktem w kracie $\mathbb{Z}^n$.
Punkty te mogą spełniać zależności liniowe, np.

$$\alpha_1 + 2\alpha_3 = \alpha_2 + \alpha_4 + \alpha_5.$$

Jak interpretować równania?

Rozważmy parametryzację dowolnej rozmaitości algebraicznej:

$$(x_1, \dots, x_n) \to (x^{\alpha_1}, \dots, x^{\alpha_k}).$$

Tutaj α_i to n-tki liczb całkowitych.
Zgodnie z poprzednimi slajdami α_i jest punktem w kracie $\mathbb{Z}^n$.
Punkty te mogą spełniać zależności liniowe, np.

$$\alpha_1 + 2\alpha_3 = \alpha_2 + \alpha_4 + \alpha_5.$$

Każdej zależności liniowej odpowiada dwumian (różnica dwóch jednomianów) w zmiennych z kodziedziny odwzorowania, np.

$$y_1 y_3^2 = y_2 y_4 y_5$$

Jak interpretować równania?

Łatwo pokazać, że dwumian zeruje się na rozmaitości wtedy i tylko wtedy, gdy odpowiadające wykładniki spełniają daną zależność liniową.

Jak interpretować równania?

Łatwo pokazać, że dwumian zeruje się na rozmaitości wtedy i tylko wtedy, gdy odpowiadające wykładniki spełniają daną zależność liniową.

Twierdzenie (Dobre ćwiczenie!)

Dowolne równanie zerujące się na rozmaitości torycznej, jest kombinacją liniową dwumianów pochodzących od zależności liniowych pomiędzy punktami w kracie odpowiadającymi parametryzującym wykładnikom.

Jak interpretować równania?

Łatwo pokazać, że dwumian zeruje się na rozmaitości wtedy i tylko wtedy, gdy odpowiadające wykładniki spełniają daną zależność liniową.

Twierdzenie (Dobre ćwiczenie!)

Dowolne równanie zerujące się na rozmaitości torycznej, jest kombinacją liniową dwumianów pochodzących od zależności liniowych pomiędzy punktami w kracie odpowiadającymi parametryzującym wykładnikom.

Zamieniliśmy więc (bardzo trudny) problem badania relacji pomiędzy wielomianami na (prostszy) problem badania zależności liniowych pomiędzy punktami.

Przykład

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

i odpowiadających czterech punktów:

$$(3, 0), (2, 1), (1, 2), (0, 3)$$

Przykład

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2 b, ab^2, b^3)$$

i odpowiadających czterech punktów:

$$(3, 0), (2, 1), (1, 2), (0, 3)$$

Jakie są relacje pomiędzy nimi?

Przykład

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

i odpowiadających czterech punktów:

$$(3, 0), (2, 1), (1, 2), (0, 3)$$

Jakie są relacje pomiędzy nimi?
$(3, 0) + (1, 2) = 2(2, 1)$ odpowiadająca równaniu $x_0x_2 = x_1^2$

Przykład

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

i odpowiadających czterech punktów:

$$(3, 0), (2, 1), (1, 2), (0, 3)$$

Jakie są relacje pomiędzy nimi?
$(3, 0) + (1, 2) = 2(2, 1)$ odpowiadająca równaniu $x_0x_2 = x_1^2$
$(2, 1) + (0, 3) = 2(1, 2)$ odpowiadająca równaniu $x_1x_3 = x_2^2$

Przykład

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a,b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

i odpowiadających czterech punktów:

$$(3,0), (2,1), (1,2), (0,3)$$

Jakie są relacje pomiędzy nimi?
$(3,0) + (1,2) = 2(2,1)$ odpowiadająca równaniu $x_0x_2 = x_1^2$
$(2,1) + (0,3) = 2(1,2)$ odpowiadająca równaniu $x_1x_3 = x_2^2$
$(3,0) + (0,3) = (2,1) + (1,2)$ odpowiadająca równaniu $x_0x_3 = x_1x_2$

Przykład

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

i odpowiadających czterech punktów:

$$(3, 0), (2, 1), (1, 2), (0, 3)$$

Przykład

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a,b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

i odpowiadających czterech punktów:

$$(3,0),(2,1),(1,2),(0,3)$$

A co np. z równaniem $x_1^2x_3 - x_1x_2^2 + 2x_1x_2x_3 - 2x_2^3$?

Przykład

Wróćmy do przykładu Veronese:

$$(a, b) \to (a^3, a^2b, ab^2, b^3)$$

i odpowiadających czterech punktów:

$$(3, 0), (2, 1), (1, 2), (0, 3)$$

A co np. z równaniem $x_1^2x_3 - x_1x_2^2 + 2x_1x_2x_3 - 2x_2^3$?
Jest ono równe $(x_3(x_0x_2 - x_1^2)) - x_2(x_0x_3 - x_1x_2) + 2x_2(x_1x_3 - x_2^2)$.

Filogenetyka

- T – drzewo $\leftrightarrow$ model ewolucji
- Wierzchołki $\leftrightarrow$ gatunki
- Krawędzie $\leftrightarrow$ mutacje

Filogenetyka

- T – drzewo $\leftrightarrow$ model ewolucji
- Wierzchołki $\leftrightarrow$ gatunki
- Krawędzie $\leftrightarrow$ mutacje

- T 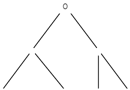

Filogenetyka

- T – drzewo $\leftrightarrow$ model ewolucji
- Wierzchołki $\leftrightarrow$ gatunki
- Krawędzie $\leftrightarrow$ mutacje

- T 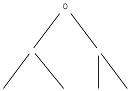 $+ \quad \widehat{W}$ model

Filogenetyka

- T – drzewo $\leftrightarrow$ model ewolucji
- Wierzchołki $\leftrightarrow$ gatunki
- Krawędzie $\leftrightarrow$ mutacje

- T 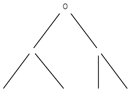 $+$ $\widehat{W}$ model $\rightarrow$ rozmaitość algebraiczna $X(T,\widehat{W})$

Filogenetyka

- T – drzewo $\leftrightarrow$ model ewolucji
- Wierzchołki $\leftrightarrow$ gatunki
- Krawędzie $\leftrightarrow$ mutacje
- T 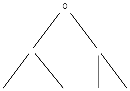 $+ \quad \widehat{W}$ model $\rightarrow$ rozmaitość algebraiczna $X(T, \widehat{W})$
- Model to pewna wyróżniona podprzestrzeń dopuszczonych parametrów mutacji

Filogenetyka

- T – drzewo $\leftrightarrow$ model ewolucji
- Wierzchołki $\leftrightarrow$ gatunki
- Krawędzie $\leftrightarrow$ mutacje
- T 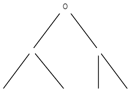 $+$ $\widehat{W}$ model $\to$ rozmaitość algebraiczna $X(T, \widehat{W})$
- Model to pewna wyróżniona podprzestrzeń dopuszczonych parametrów mutacji
- Parametry mutacji mogą mieć symetrie (model Neyman-Felsenstein, modele Kimura)

Jaka rozmaitość algebraiczna?

$$\begin{tikzcd}
 & \circ \arrow[dl, "\begin{bmatrix} a_1 & a_2 \\ a_2 & a_1 \end{bmatrix}"'] \arrow[dr, "\begin{bmatrix} b_1 & b_2 \\ b_2 & b_1 \end{bmatrix}"] & \\
\cdot & & \cdot
\end{tikzcd}$$

$$\psi : (\lambda_0, \lambda_1, a_1, a_2, b_1, b_2) \to$$

$$(\lambda_0 a_1 b_1 + \lambda_1 a_2 b_2, \lambda_0 a_1 b_2 + \lambda_1 a_2 b_1, \lambda_0 a_2 b_1 + \lambda_1 a_1 b_2, \lambda_0 a_2 b_2 + \lambda_1 a_1 b_1).$$

Modele filogenetyczne

- Model Jukes-Cantor (Cavender-Farris-Neyman) (matematycznie odpowiadający grupie $S_2 = \mathbb{Z}_2$):

$$\begin{bmatrix} a & b \\ b & a \end{bmatrix}.$$

Modele filogenetyczne

- Model Jukes-Cantor (Cavender-Farris-Neyman) (matematycznie odpowiadający grupie $S_2 = \mathbb{Z}_2$):

$$\begin{bmatrix} a & b \\ b & a \end{bmatrix}.$$

- Model 3-Kimura model (matematycznie odpowiadający grupie $\mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_2$):

$$\begin{bmatrix} a & b & c & d \\ b & a & d & c \\ c & d & a & b \\ d & c & b & a \end{bmatrix}.$$

Model Jukes-Cantor

$$\begin{tikzcd} & \circ \arrow[dl, "{\begin{bmatrix} a_1 & a_2 \\ a_2 & a_1 \end{bmatrix}}"'] \arrow[dr, "{\begin{bmatrix} b_1 & b_2 \\ b_2 & b_1 \end{bmatrix}}"] & \\ \cdot & & \cdot \end{tikzcd}$$

$$\psi : (a_1, a_2, b_1, b_2) \to$$

$$(a_1b_1 + a_2b_2, a_1b_2 + a_2b_1, a_2b_1 + a_1b_2, a_2b_2 + a_1b_1).$$

Jaki to ma związek z rozmaitościami torycznymi?

$$\psi : (a_1, a_2, b_1, b_2) \to$$

$$(a_1 b_1 + a_2 b_2, a_1 b_2 + a_2 b_1, a_2 b_1 + a_1 b_2, a_2 b_2 + a_1 b_1)$$

Przecież to nie są jednomiany!

Jaki to ma związek z rozmaitościami torycznymi?

$$\psi : (a_1, a_2, b_1, b_2) \to$$
$$(a_1b_1 + a_2b_2, a_1b_2 + a_2b_1, a_2b_1 + a_1b_2, a_2b_2 + a_1b_1)$$

Przecież to nie są jednomiany! Czyżby?

Jaki to ma związek z rozmaitościami torycznymi?

$$\psi : (a_1, a_2, b_1, b_2) \to$$
$$(a_1 b_1 + a_2 b_2, a_1 b_2 + a_2 b_1, a_2 b_1 + a_1 b_2, a_2 b_2 + a_1 b_1)$$

Przecież to nie są jednomiany! Czyżby?
Istnieje sztuczuka, która nazywa się dyskretną transformacją Fouriera.
Polega ona na zastosowaniu dwóch automorfizmów: jednego w dziedzinie, jednego w przeciwdziedzinie.

Jaki to ma związek z rozmaitościami torycznymi?

$$\psi : (a_1, a_2, b_1, b_2) \to$$

$$(a_1 b_1 + a_2 b_2, a_1 b_2 + a_2 b_1, a_2 b_1 + a_1 b_2, a_2 b_2 + a_1 b_1)$$

Przecież to nie są jednomiany! Czyżby?

Automorfizm przeciwdziedziny:

$$(x_0, x_2) = (x_0 + x_2, x_0 - x_2)$$

Jaki to ma związek z rozmaitościami torycznymi?

$$\psi : (a_1, a_2, b_1, b_2) \to$$

$$(a_1b_1 + a_2b_2, a_1b_2 + a_2b_1, a_2b_1 + a_1b_2, a_2b_2 + a_1b_1)$$

Przecież to nie są jednomiany! Czyżby?

Automorfizm przeciwdziedziny:

$$(x_0, x_2) = (x_0 + x_2, x_0 - x_2)$$

Nowa parametryzacja to:

$$(a_1 + a_2)(b_1 + b_2), (a_1 - a_2)(b_1 - b_2), (a_1 - a_2)(b_1 - b_2), (a_1 + a_2)(b_1 + b_2)$$

Jaki to ma związek z rozmaitościami torycznymi?

$$\psi : (a_1, a_2, b_1, b_2) \to$$

$$(a_1b_1 + a_2b_2, a_1b_2 + a_2b_1, a_2b_1 + a_1b_2, a_2b_2 + a_1b_1)$$

Przecież to nie są jednomiany! Czyżby?

Automorfizm przeciwdziedziny:

$$(x_0, x_2) = (x_0 + x_2, x_0 - x_2)$$

Nowa parametryzacja to:

$$(a_1 + a_2)(b_1 + b_2), (a_1 - a_2)(b_1 - b_2), (a_1 - a_2)(b_1 - b_2), (a_1 + a_2)(b_1 + b_2)$$

A to już są jednomiany w zmiannych $(a_1 + a_2, a_1 - a_2, b_1 + b_2, b_1 - b_2)$.

Ogólne rozmaitości toryczne

Rozmaitości toryczne są specyficznymi rozmaitościami algebraicznymi.

Ogólne rozmaitości toryczne

Rozmaitości toryczne są specyficznymi rozmaitościami algebraicznymi.

- Posiadają ładne własności i dzięki związkom ze stożkami i wielościanami można je badać za pomocą metod kombinatorycznych

Ogólne rozmaitości toryczne

Rozmaitości toryczne są specyficznymi rozmaitościami algebraicznymi.

- Posiadają ładne własności i dzięki związkom ze stożkami i wielościanami można je badać za pomocą metod kombinatorycznych
- Tematyka rozmaitości torycznych jest baaaardzo szeroka (od zaawansowanych pytań teoretycznych dotyczących kategorii pochodnych, przez bardzo konkretne pytania dotyczące struktury kombinatorycznej, po pytania inspirowane zastosowaniami matematyki)

Ogólne rozmaitości toryczne

Rozmaitości toryczne są specyficznymi rozmaitościami algebraicznymi.

- Posiadają ładne własności i dzięki związkom ze stożkami i wielościanami można je badać za pomocą metod kombinatorycznych
- Tematyka rozmaitości torycznych jest baaaardzo szeroka (od zaawansowanych pytań teoretycznych dotyczących kategorii pochodnych, przez bardzo konkretne pytania dotyczące struktury kombinatorycznej, po pytania inspirowane zastosowaniami matematyki)
- (O czym nie mówiłem) Tak jak ogólną rozmaitość algebraiczną otrzymujemy sklejając rozmaitości zanurzone, tak stożki możemy sklejać otrzymując tak zwany wachlarz, reprezentujący ogólną rozmaitość toryczną (niekoniecznie zanurzoną)

Dziękuję!